

PRIKAZI / REVIEWS

AI-POWERED CATALOGUING: A PRACTICAL GUIDE TO BUILDING A CATALOGUING APPLICATION WITH POWER APPS / HANNES LOWAGIE. LONDON: FACET PUBLISHING, 2025.

Ova knjiga nije priručnik za katalogizaciju, ali mijenja pogled na katalogizaciju. Naslov je ujedno i igra riječi: *AI-powered* aludira na *steam-powered* (u prijevodu: na parni pogon), a zgodno se nadovezuje na Power Apps, ime aplikacije koja se spominje u podnaslovu i o kojoj je riječ u samoj knjizi. Prijevod naslova knjige mogao bi biti: „Katalogizacija pogonjena umjetnom inteligencijom: praktičan vodič za izradu aplikacije za katalogizaciju uz Power Apps“.

Autor knjige Hannes Lowagie voditelj je Ureda za bibliografske informacije (engl. *Bibliographic Information Agency*) Kraljevske knjižnice Belgije (fr. *Bibliothèque royale de Belgique*, nizoz. *Koninklijke Bibliotheek van België*, skraćeno KBR, engl. *Royal Library of Belgium*), nacionalne i znanstvene knjižnice u čijem se fondu nalazi preko osam milijuna primjeraka građe.

Tijekom karantene izazvane pandemijom bolesti COVID-19 zaposlenici KBR-a shvatili su koliko je važno imati bibliografsku bazu podataka javno dostupnu putem *online* kataloga jer građa katalogizirana isključivo na katalogu na listićima nije bila pretraživa. Iako se skeniranje kataloga na listićima činilo kao najbrži način, odlučili su se za rekatalogizaciju (engl. *retrocataloguing*). Razmišljali su kako bi se uz pomoć dostupnih alata mogao ubrzati tradicionalni proces katalogizacije koji je često vrlo spor. U to vrijeme umjetna inteligencija (dalje: UI) već je bila uspješno implementirana u alate za prepoznavanje slika i obradu prirodnog jezika, pa su odlučili probati može li ju se trenirati i za katalogizaciju. Ovo je knjiga o tome kako se UI može naučiti da nestrukturirani tekst transformira u strojno čitljive podatke. Zaposlenici Kraljevske knjižnice Belgije probali su nekoliko alata i odlučili se za Power Apps, aplikaciju čiji je vlasnik Microsoft i koja se može prilagoditi specifičnim potrebama ustanove koja se njom koristi.

Knjiga je podijeljena na uvod i šest poglavlja. Osim objašnjenja kako je došlo do ideje za knjigu, u „Uvodu“ (engl. *Introduction*) se bez zadržke spominju nedoumice koje su mučile zaposlenike KBR-a, poput onih kako će UI razlikovati

različite vrste informacija. Bojali su se i hoće li uložena sredstva opravdati dobivene rezultate jer su se na kraju odlučili za softversko rješenje koje nije besplatno. Usprkos svim bojaznima, hrabro su krenuli učiti stroj raditi posao donedavna rezerviran isključivo za ljude.

U prvom poglavlju koje nosi naslov „Katalogizacija danas i u budućnosti“ (engl. *Cataloguing today and in the future*) riječ je o tome što je katalogiziranje, od čega se sastoji kataložni zapis te o promjenama zahtjeva kataložnog zapisa tijekom povijesti. Danas su metapodaci ti koji imaju ključnu ulogu u organiziranju i opisivanju građe i olakšavaju njezino pronalaženje. Inkluzivni metapodaci, identifikatori i standardi dio su današnjeg interoperabilnog kataloga. U KBR-u spojili su najbolje od oba svijeta, UI može uvelike ubrzati postupak izvlačenja osnovnih metapodataka i identificiranja ključnih riječi, a čovjek je nezamjenjiv kad je u pitanju stručnost za interpretaciju i fino uočavanje sitnih razlika.

Drugo poglavlje pod nazivom „Započnimo sa sustavom Power Platform“ (engl. *Getting started with the power platform ecosystem*) opisuje platformu Power Platform i navodi s čime se sve iz cijelog ekosustava Microsoftovih alata može spajati da bi se što bolje iskoristile mogućnosti platforme, primjerice Power Apps, Power Automate i AI Builder. Cijelo poglavlje vodič je za licenciranje i postavljanje sustava od početka. Power Platform je Microsoftov proizvod i nije besplatan. Na početku knjige stoji odricanje od odgovornosti u kojoj autor izjavljuje da je knjiga nastala kao nezavisna publikacija te da je Microsoft ni na koji način nije sponzorirao.

Treće nas poglavlje vodi kroz proces podešavanja alata Microsoft AI Builder i treniranje UI-a za transformiranje nestrukturiranog teksta u strojno čitljive podatke. Naziv mu je „Integriranje umjetne inteligencije“ (engl. *Integrating Artificial Intelligence*). U poglavlju se detaljno opisuje kako naučiti UI za dobivanje ključnih informacija i generiranje inkluzivnih metapodataka iz preliminarnih stranica. Najvažnije je odvajanje bitnog od nebitnog, zbog čega ne treba ići u širinu i pronalaziti sve moguće pojavnosti, nego se zadržati na najčešćima. Ključ uspjeha jest učiti umjetnu inteligenciju na kvalitetnim podacima.

U četvrtom poglavlju može se naučiti kako izgraditi vlastitu verziju aplikacije koja nekatalogiziranu knjigu integrira u sustav upravljanja knjižnicom (engl. *Library Management System*, skraćeno LMS) pa otuda i naziv – „Izrada aplikacije za katalogizaciju“ (engl. *Building the cataloguing application*). U poglavlju se detaljno opisuje izrada aplikacije koja se u potpunosti može prilagoditi potrebama knjižnice. Opisuju se svi koraci, od izrade sučelja po mjeri korisnika do implementacije, a sve s praktičnim primjerima prilagođenima za specifične potrebe struke. Cijelo poglavlje je poput vodiča namijenjenog za knjižničare koji nemaju tehničku pozadinu u programiranju. Posebna se pažnja pridaje upoznavanju čitaatelja s alatima i mogućnostima kreiranja praktičnih rješenja.

Peto poglavlje nosi naziv „Implementacija i održavanje aplikacije za katalogizaciju“ (engl. *Deploying and maintaining the cataloguing application*). U njemu se objašnjava što je bitno za kvalitetno funkcioniranje aplikacije te se može primijeniti na funkcioniranje svih aplikacija u knjižničnom okruženju. Sve je napravljeno s posebnim osvrtom na Power Apps. U nastavku poglavlja može se pročitati o mogućnostima proširenja upotrebe Power Platform za iščitavanje podataka s preliminarnih stranica i drugih vrsta građe, rukopisa, dnevnika ili sitnog tiska, a govori se i o tome kako se platforma može prilagoditi i koristiti i u ostalim baštinskim ustanovama (engl. *GLAM sector*). Čak se može prilagoditi i za rad u različitim administrativnim organizacijama, primjerice za organizaciju arhive, za bržu i točniju digitalnu transformaciju.

U posljednjem poglavlju s nazivom „Zaključak“ (engl. *Conclusion*) ukratko se zaokružuje sve o čemu je riječ u prvih pet poglavlja. Primarni zadatak bio je otkriti kako brzo i točno katalogizirati što više knjižne građe, a da se dobiju strojno čitljivi podaci kojima se može pristupiti putem *online* kataloga. Zaposlenici KBR-a to su uspjeli korištenjem Microsoftove aplikacije Power Platform i uz pomoć UI-a koji su uspješno trenirali.

Ova knjiga pokazuje kako se problem katalogizacije velike količine građe može riješiti praktično, uz pomoć alata UI-a. Upute su dane detaljno i jezikom koji je razumljiv i ljudima koji nisu informatički stručnjaci. Može biti korisna svima koje zanima kako će najvjerojatnije izgledati budućnost obrade knjižnične građe.

Ana Golubić

ana.golubic@kgz.hr